

tempore interdicti, non essent postea excludendæ, quod est aperte falsum. Item prohibito antecedente, prohibetur id quod est consequens, argum. cap. Is cui, de Sentent. excomm., in 6. Quæ ratio etiam in præsentis procedit. Respondetur negando consequentiam, quia audire, vel assistere divinis est actus habens (ut inquit) tractum successivum, qui continue durat, et in quo continue peccatur, quamdiu divina fiunt; et ideo semper vitandus est ille actus, et expellenda persona prohibita, quoties actus interrumpi, et persona excludi potuerit. At vero sepultura Ecclesiastica non est hujusmodi; actio enim illa sepeliendi in loco sacro, quæ prohibita est, non tamdiu durat, quamdiu corpus sepultum manet; et in hoc sensu non habet tractum successivum pro toto illo tempore, sed finitur consummato effectu. Et ideo lex, quæ illum actum prohibebat, jam non obligat, cum jam non duret actio, quam prohibet, et alias non præcipiat effectum revocari.

23. *Explicatur axioma, prohibito antecedente, prohiberi consequens.* — Illud autem axioma, prohibito antecedente prohiberi consequens, est verum secundum modum dependentiæ consequentis ab antecedente; nam si illa sit dependentia ab actione, seu re prohibita continue durante, seu in conservari, ut aiunt, tunc semper est prohibitum consequens ratione antecedentis. Tamen si dependentia tantum sit in fieri, et transacta actione maneat terminus, tunc non est semper prohibita permanentia termini in se, sed solum in antecedente, id est in actione, ne fiat; tamen si semel fiat, non prohibetur permanere; ut prohibita fornicatione, in illa prohibetur habere filium ex illa genitum; tamen si semel ita generatus sit, non est prohibitum habere illum, aut præceptum, illum de medio tollere. Sic ergo est in præsentis, idemque est quoties vel in ipso termino non manet aliquid deforme, vel contra rationem, ut est habere rem alienam in furto, vel nisi in ipsa lege aliud expressum sit; neutrum autem reperitur in præsentis, ut declaratum est; et alioqui habet nescio quid inhumanitatis, vel rigoris, exhumare corpus defuncti, ceditque in ignominiam, vel dedecus ejus, censebiturque moraliter non parva poena illius; et ideo ubi a lege non exprimitur, a nobis adjungenda non est.

SECTIO II.

Quomodo interdictum speciale loci privet ibi Ecclesiastica sepultura.

1. Ex dictis facile erit hunc effectum in speciali loco interdicto declarare; nam ad illum fere omnia dicta accommodanda sunt, paucis animadversis. Etenim jura superius citata, quæ de hoc effectu loquuntur, in communi de interdicto locali, et non de solo generali mentionem faciunt; imo in cap. Si civitas, versio. *Ratione*, de Sententia excommunicationis, in 6, videtur esse in particulari sermo de interdicto speciali alicujus Ecclesiæ. Et ratio a fortiori procedit, quia non minus prohibetur locus specialiter interdictus; solum enim differunt in extensione quoad terminos loci, non vero quoad effectus. Imo in hoc excedit interdictum speciale, quod in eo non habent locum aliqua privilegia concessa tempore interdicti generalis, præsertim moderatio cap. Alma, ut supra visum est.

2. *An privilegium clericis concessum in cap. Quod in te, locum habeat in speciali interdicto.* — *Prima opinio.* — *Secunda opinio.* — Quo fit, ut licet alia, quæ diximus de interdicto generali, in speciali locum habeant, illud nihilominus dubium maneat, quod spectat ad privilegium clericorum concessum in cap. Quod in te, de Pœnitent. et remiss., an scilicet ad interdictum speciale extendi debeat. Nam ille textus loqui videtur de interdicto generali; et ideo extendi non debet ad speciale, in quo non est eadem necessitas, aut ratio, ut supra in simili dictum est. Atque ita sentit Joannes Andreas. Oppositum vero absolute docuit Hostiensis; fundatur enim in proportionem inter generale, et speciale interdictum, quia non plus unum operatur in suo loco, quam alius in suo; et ideo specialis sub generali continetur tanquam pars sub toto. Quod fundamentum mihi non probatur, propter contrariam rationem tactam, et latius explicatam circa moderationem cap. Alma.

3. *Tertia opinio.* — Alii ergo distinctione utuntur cum Panormitano ibidem; nam clerici (inquit) Ecclesiæ specialiter interdictæ poterunt in ea sepeliri; non vero alienus clericus, seu alterius Ecclesiæ. Et hanc opinionem sequitur Covarruvias, dicta relect., part. 2, § 2, num. 7, et Sylvester, *Interdictum*, 3, quæst. ult., qui addit, si in illo loco non sit

alia Ecclesia, nisi interdicta, tunc posse in ea sepeliri clericum peregrinum vel alterius Ecclesiæ ibi defunctum, quamvis ipse non expresse loquatur de clerico peregrino alterius Ecclesiæ, sed de illis clericis, qui alias Ecclesias non habent. Sed est eadem ratio de omnibus, vel quia moraliter non possunt deferri ad propria loca, vel quia secundum præsentem statum quoad usum rerum sacrarum aestimantur tanquam incolæ illius loci. Addit etiam, si contingat plures esse Ecclesias, et omnes esse specialiter interdictas, non oportere illa distinctione uti, sed quemlibet clericum cujuslibet Ecclesiæ illarum, posse in qualibet earum sepeliri, quia non magis violatur interdictum uno modo, quam alio.

4. *Interdictum speciale potest æquivalere generali, vel in ratione specialis manere.* — Ex hac vero doctrina Sylvestri, quæ probabilis est, colligere possumus distinctionem aliam fortasse magis accommodatam, scilicet contingere posse interdictum speciale quoad hunc effectum æquivalere universali, vel permanere omnino in ratione particularis. Prior modus erit, si contingat omnes Ecclesias civitatis esse specialiter interdictas cum omnibus cœmeteriis ad fidelium sepulturam destinatis, vel si una tantum sit Ecclesia in populo, et illa sit interdicta; in his enim casibus perinde se habent clerici quantum ad carentiam loci sacri, in quo sepeliantur, ac si interdum esset generale. Posterior autem modus erit, si in populo sint plures Ecclesiæ, et una tantum vel altera sit interdicta. In hoc ergo posteriori casu nulli clerici sive alterius, sive ejusdem Ecclesiæ, possunt licite sepeliri in tali Ecclesia interdicta, quia cap. Quod in te, expresse loquitur de interdicto generali; unde ex vi formalium verborum non comprehendit speciale. Et alioqui nulla est probabilis causa, vel ratio extendendi concessionem illam ad illum casum, quia sunt alia loca sacra in quibus facile possunt clerici tunc sepeliri; cur ergo concedetur eis, ut in loco interdicto sepeliantur? At vero in priori casu probabiliter fit extensio hujus privilegii ad tale interdictum, quia licet non comprehendatur sub verbis formalibus illius decreti, comprehendi tamen videtur sub intentione Pontificis; voluit enim, ut omnino possent clerici tempore interdicti in loco sacro sepeliri; ergo cum in prædicto casu moraliter non possint, verisimile est Pontificem sub voluntate et conceptione sua casum illum comprehendisse; satisque ad hoc esse, quod inter-

dictum illud virtute, seu reductive, generale sit quoad hoc impedimentum.

5. *Satisfit objectioni.* — Dices: ergo simili modo posset extendi concessio c. Alma; videtur enim esse eadem ratio, quod tamen simpliciter est a nobis negatum in superioribus. Respondetur, fortasse id non esse magnum inconveniens, si res fuisset usu et auctoritate Doctorum comprobata; quia tamen non ita est, nolumus rem novam introducere, et negamus similitudinem rationis. Nam in cap. Alma, non conceditur privilegium in gratiam aliquarum personarum, sed propter commune Ecclesiæ bonum, ut in principio ejusdem textus dicitur, ideoque adhibetur moderatio ipsi interdicto generali, quæ ad prædictum finem visa est sufficiens, quia interdicto speciali regulariter non est necessaria. Et quod in aliquo raro casu esse possit vel necessaria, vel valde conveniens, non consideratur a lege. At vero in cap. Quod in te, conceditur privilegium in favorem clericorum, ut patet ex illis verbis, *Concedimus tamen ex gratia, ut clerici, etc.*, et per se non consideratur, quod interdictum sit generale, nisi quatenus per illud interdicuntur omnia loca, et clerici constituuntur in necessitate hujus concessionis; et ideo quoties interdictum eundem effectum habuerit, seu clericos in tali necessitate constituerit, generale quoad præsentem effectum judicabitur. Et ideo tunc sepeliri poterunt in tali loco quicumque clerici, sive ejusdem, sive alterius Ecclesiæ, quia privilegium in hoc nihil distinguit. Cætera, quæ de generali interdicto diximus, ad speciale applicanda sunt.

SECTIO III.

An personale interdictum privet Ecclesiastica sepultura.

1. *De personali speciali.* — *Qui causam interdicti dederunt, censentur specialiter interdicto.* — Secundo etiam constat ex dictis, quid dicendum sit de interdicto personali. Nam si illud speciale sit, sine dubio privat personam interdictam Ecclesiastica sepultura, Clementina 4 de Sepulturis, ibi, *Vel nominatim interdictas*. Et ibidem habetur in cap. Episcoporum, de Privilegiis, in 6, a qua lege communi non excipiuntur clerici per cap. Quod in te, quia in eo solum est sermo de interdicto locali, et de personis alias non prohibitis; nam privilegium illud solum res-

picit et moderatur loci prohibitionem respectu clericorum. Si autem ipsi propriam et personalem interdictionem habeant, hæc non tollitur quantum ad hunc effectum ex vi illius concessionis. Unde si clericus culpa sua fuit causa, ut interdictum locale poneretur, non poterit etiam illo privilegio frui, quia tunc est personaliter interdictus, ut supra declaravimus. Et ideo in similibus concessionibus semper intelliguntur exceptæ personæ, quæ dederunt causam interdicto, ut in superioribus visum est, et ex eodem textu fit optima conjectura; nam ibi excipiuntur clerici, qui non servaverunt interdictum, ut illo privilegio non fruuntur; ergo multo magis intelliguntur excepti, qui causam interdicto dederunt; et in universum qui personaliter ac specialiter interdicti sunt.

2. *De interdicto generali personali.* — *Persona non interdicta nominatim non est privanda Ecclesiastica sepultura.* — *Respondetur primæ objectioni.* — Addunt vero aliqui, etiam hæc habere locum in interdicto generali personali, argumento cap. Si sententia, de Sententia excomm., in 6, ubi hoc interdictum generale singulas personas ligare dicitur. Verumtamen ille textus posset in contrarium retorqueri, quia dicit personas sic ligatas hoc interdicto generali non posse alicubi audire divina vel Ecclesiastica recipere sacramenta. Unde cum hi duo effectus specialiter exprimantur, et tertius taceatur, videtur indicari, interdictum generale non habere hunc effectum in personis sic tantum interdictis. Accedit, quod in Clementina 4 de Sepulturis, ubi excommunicatio fertur contra violantes interdictum, quoad hunc effectum, de interdicto personali solum dicitur: *Aut nominatim interdictis;* ubi Glossa advertit, ex illo textu, et ex similibus colligi, posse personam interdictam non nominatim, in loco sacro sepeliri, dummodo locus ipse interdictus non sit. Quod etiam confirmat cap. Ut privilegia, de Privilegiis, ibi: *Nisi excommunicati, vel nominatim fuerint interdicti;* et alia jura, quæ in prædicta Glossa citantur. Unde quod dicitur in cap. Episcoporum, de Privilegiis, in 6, de excommunicatis, et interdictis, respectu sepulturæ sacræ, intelligendum videtur de interdictis specialiter, quia ibi non conditur novum jus quoad effectus interdicti, sed solum quoad novam pœnam quibusdam transgressoribus impositam; et ideo illud jus intelligendum videtur juxta antiquiora, quæ solum loquuntur de nominatim interdictis. Hæc ergo sen-

tentia etiam de jure antiquo videtur mihi valde probabilis, quamvis cap. illud Episcoporum, rem possit facere dubiam. Jure autem novo Extravagantis *Ad evitanda*, existimo auferrî omne dubium, quia nisi persona sit nominatim interdicta, non est privanda Ecclesiastica sepultura, ut constat ex generali concessione illius Extravagantis supra explicata. Nec satis esse censeo, quod populus sit nominatim interdictus, quia illa nominatio est valde generalis respectu singularum personarum talis populi. Dices: in dicta Extravagante solum postulatur, ut interdictum sit latum contra certam personam, collegium aut universitatem. Respondeo, id esse intelligendum respective; nam ut servetur respectu collegii vel universitatis, ut sic, sufficit, quod collegium vel universitas sit nominatim interdicta; ut vero servetur respectu singularum personarum, oportet, ut singulæ sint nominatim interdictæ; et ita ex illo textu potius sumitur argumentum in contrarium.

3. *Respondetur secundæ.* — Dices: ut interdictum locale servandum sit, satis est, quod contra certum locum sit generaliter latum nominatim. Respondeo, licet illud interdictum dicatur generale propter amplitudinem loci respectu specialis, tamen revera omnino ferri circa rem determinatam et particularem, quæ solum includit partialia loca, tanquam partes integrantes totum locum interdictum, qui proprie non est aliquod totum collectivum, sed singulare determinatum constans ex multis partibus, sicut aliæ res corporales. At vero interdictum generale populi, licet respectu totius communitatis sit satis determinatum, non vero respectu singularum personarum, quia illud totum est collectivum tantum, et ideo valde confusum, et tanquam generale quid respectu singularium.

4. *Respondetur tertie.* — *Duplex differentia notanda.* — Dices tandem: ergo neque in sacramentis ministrandis, neque in admitendo ad divina officia tenebimur vitare personas generatim interdictas, quia per tale interdictum nunquam nominatim interdicuntur. Respondeo concedendo sequelam. Est tamen differentia, quod in aliis effectibus hoc non habet locum jure antiquo; quod tamen valde probabile est de effectibus Ecclesiasticæ sepulturæ; et ideo nunc simpliciter hoc certius est de hoc effectu, quam de aliis. Aliud discrimen est, quod in aliis effectibus ipsi personaliter interdicti tenentur sese a

divinis separare, quia per Extravagantem *Ad evitanda*, nullos favor eis fit, et alioqui talis prohibitio directe in eos cadit, et inde potest redundare in alios saltem per modum vitandi cooperationem, juxta dicta superius circa eandem Extravagantem. In hac vero privatione Ecclesiasticæ sepulturæ nulla prohibitio directe pertinet ad ipsum defunctum, ut per se constat. Et ideo si ex parte vivorum cessat prohibitio, talis effectus nullum locum habet ex vi solius interdicti generalis, donec persona sit nominatim interdicta.

5. *De culpa et pœna violentium interdictum personale quoad sepulturam Ecclesiasticam.* — Atque hinc tandem facile constat, quid dicendum sit de culpa et pœna violentium interdictum personale quoad hunc effectum; nam in dicta Clementina 4 de Sepulturis, manifeste extenditur excommunicatio ibi lata ad eos, qui personas nominatim interdictas scienter sepelire præsumunt. Unde manifestum est ibi intervenire peccatum mortale. Qui autem sepeliunt personam tantum generatim interdictam, sine dubio non incurrunt illam excommunicationem, etiam seclusa Extravag. *Ad evitanda*, quia proprie et in rigore non potest dici persona, quæ sepelitur, nominatim interdicta, propterea quod populus ejus sit nominatim interdictus. Quod vero in eo actu non peccetur mortaliter, non colligitur ex illo textu, quia poterat esse peccatum, et non puniri excommunicatione; sequitur tamen probabiliter, præsertim conjungendo alia jura, ut vidimus; et maxime nunc post Extravagantem *Ad evitanda*, credimus in eo actu nullam esse culpam.

6. *Personale interdictum speciale non inducit hanc pœnam in personam non nominatim interdictam.* — Notandum vero ulterius est, etiamsi interdictum personale sit speciale, non incurri hanc excommunicationem, si persona non sit per judicem specialiter et nominatim interdicta, seu declarata, ut patet tam ex dicta Clementina 4, quam ex Extravag. *Ad evitanda*. Est tamen differentia, quia, stando in jure antiquo, licet non incurreretur excommunicatio in eo casu, nihilominus grave esset peccatum, personam specialiter interdictam in loco sacro sepelire, quacumque ratione de censura ejus sufficienter constaret, juxta dicta in præcedenti puncto; nunc vero si persona interdicta nominatim declarata, seu denunciata non sit, neque incurritur excommunicatio, neque culpa, quia Extravag. *Ad evitanda*, omnem abstulit obligationem.

In citato autem cap. Episcoporum, additur illa pœna; interdicuntur enim ab ingressu Ecclesiæ personæ sepelientes in loco sacro personam interdictam. Quod etiam intelligendum est de persona nominatim denunciata, seu declarata interdicta, saltem propter Extravag. *Ad evitanda*, quidquid sit de jure antiquo. An vero si talis persona de facto sepeliatur, exhumanda sit, donec absolvatur, idem dicendum censeo, quod de persona excommunicata, quia quoad hunc effectum æquiparantur in jure, sicut etiam de aliis in superioribus adnotavimus; videri ergo debent, quæ circa hoc de excommunicatis diximus.

SECTIO IV.

An ingressus Ecclesiæ prohibitus sit ex vi interdicti, vel hoc constituat aliam interdicti speciem.

1. *Per interdictum locale non prohibetur ingressus Ecclesiæ.* — Quæstio hæc solum habet locum in interdicto personali; nam per locale certum est nunquam prohiberi ingressum Ecclesiæ absolute, sed tantum ad divina officia in ea audienda, vel participanda, quod in omnibus juribus sæpe citatis satis clarum est; neque ullus auctorum contrarium dicit, et usus ita habet; nam ad concionem audiendam, ad privatim orandum, et similia, licitum est ingredi Ecclesiam interdictam.

2. *Quid de personali.* — *Ratio dubitandi.* — *Interdictum personale non privare ab Ecclesiæ ingressu.* — *Vera sententia.* — De interdicto ergo personali est nonnulla dubitatio; nam jura interdum dicunt, personas privari ingressu Ecclesiæ per interdictum, cap. 4 et cap. Is cui, de Sententia excomm., in 6; ergo videtur hic effectus communis omni personali interdicto absolute probato; nam vel est novum genus interdicti, vel communis effectus. Primum non videtur dicendum, quia pari ratione dici posset esse novum genus censure distinctum a reliquis; ergo dicendum est esse effectum communem interdicti personalis. Atque ita tenuit Burgasius in tractatu de Irregularitate, part. 6, num. 21. Nobis tamen contraria sententia certa videtur, primo, quia nullum est jus, quod plures effectus tribuat interdicto personali, quam locali, servata proportionem; imo eandem esse utriusque rationem colligi potest ex cap. Si civitas, et cap. Si sententia, de Sententia excomm., in 6, cum similibus. Sed interdictum locale, etiam speciale alicujus Ecclesiæ non privat ingressu in illam, ut dictum est; ergo nec interdictum